

نقد عملکرد داعش در برخورد با اسیر

علی اکبر لطفی *

چکیده

داعش یکی از گروه‌های جهادی تکفیری است که امروزه به‌طور پراکنده در ممالک اسلامی فعالیت دارد و مدعی تشکیل حکومت جهانی و مقابله با صلیبیان و شکست آنان و در نهایت، رساندن پرچم به موعود می‌باشد. یکی از دستورات اسلام، تأکید بر برخورد مناسب با اسیران جنگی می‌باشد؛ ولی رویکرد برخی گروه‌های تکفیری مانند داعش، خلاف این سیره است؛ تا جایی که این گروه، خشن‌ترین و ناپسندترین برخوردها را با اسیران دارند. داعشی‌ها در شیوه تعامل با اسیران، سه شیوه خاص را اتخاذ نموده‌اند که عبارت‌اند از: سوزاندن اسیران جنگی، ذبح اسیران با ابزاری مانند چاقو و...، غرق نمودن اسیران در آب. با مراجعه به کتاب، سنت و همچنین گفتار بزرگان فریقین در ذیل آیات و روایات، سوء برداشت آنان و همچنین تضاد عملکرد ایشان با معارف ناب اسلامی روشن می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: عملکرد داعش، اسیر، ذبح، سوزاندن، غرق کردن.

مقدمه

عمل بر طبق نصوص معتبر و همچنین تطبیق عملکرد خود با نصوص معتبر شرعی، وظیفه هر مسلمانی است؛ چنانچه عملی با اسلام مخالف باشد و برای آن دلیلی در کتاب و سنت وجود نداشته باشد، مردود و غیرقابل پذیرش خواهد بود. گروه تکفیری داعش به بهانه نشر جهانی اسلام، اقدام به استفاده از شیوه غلط ارباب و ترساندن، جهت نشر و هدایت نموده است؛ از این رو اقدامات ناشایستی در برابر مخالفین خود انجام می‌دهند که باید ضمن شناخت عملکرد آنان و همچنین دلایل این اقدامات، با تکیه بر کتاب و سنت و همچنین دیدگاه بزرگان فریقین، به نقد عالمانه آن پرداخته شود؛ از جمله اقدامات گروه تکفیری داعش، برخوردهای ناشایستی است که با اسیران جنگی دارد؛ با توجه به اینکه در مورد اسیر و حقوق آن در اسلام، آثاری از قبیل: حقوق زندانی در اسلام، نوشته نجم‌الدین طبسی، احکام الاسری، نوشته علی احمد جواد و سرنوشت اسیر در اسلام اثر سیدعلی میرشریف نگاشته شده است، اما این کتاب‌ها تنها به بررسی حقوق اسیر پرداخته‌اند و اشاره‌ای به عملکرد داعش و یا دیگر گروه‌های جهادی، نسبت به اسیران جنگی ندارند؛ همچنین مقاله‌ای با عنوان "بررسی دیدگاه سلفیه جهادی در شیوه رفتار با اسراء" توسط علی اکبر لطفی در مجله سراج منیر^۱ نگاشته شده است که مولف، تنها به بررسی ذبح اسیران از دیدگاه گروه‌های جهادی پرداخته است؛ با توجه به کتب و مقالات نگاشته شده در این باب مشهود است که هیچ کدام از این آثار، اشاره‌ای به عملکرد داعش نسبت به اسیر و همچنین، مقایسه این عملکردها با معارف ناب اسلامی ننموده است؛ از این رو با توجه به اینکه این مسئله از مسائل بسیار مهم در امر جهاد است، ضرورت ایجاب می‌کند، ضمن استخراج مستندات موجود از این گروه در رفتارهای آنان نسبت به اسیران، با تکیه بر کتاب و سنت، به نقد آن پرداخته شود. در این مقاله، ضمن تعریف مختصر از داعش و اسیر، سه عملکرد این گروه تکفیری در برخورد با اسیران جنگی که عبارت‌اند از: سوزاندن اسیر، ذبح اسیر، غرق کردن اسیر، با تکیه بر کتاب و سنت مورد بررسی و نقد قرار گرفته است.

۱. شماره ۲۵.

مفاهیم

جهت بحث از عملکرد داعش نسبت به اسیران جنگی و مقایسه آن با معارف ناب اسلامی، تبیین مفهوم داعش و چگونگی شکل‌گیری آن و همچنین تبیین مفهوم اسیر لازم است؛ از این رو قبل از ورود به بیان مصادیق عملکرد داعش، این دو موضوع، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

داعش

یکی از گروه‌های جهادی تکفیری فعال در برخی از کشورهای اسلامی از قبیل عراق و سوریه، داعش می‌باشد که کلمه‌ای اختصاری، به معنای "دولت اسلامی عراق و شام" است.^۱ هسته اولیه گروه تکفیری داعش در سال ۲۰۰۶م، در عراق با نام دولت اسلامی عراق تشکیل شد که رهبری آن به دست ابو عمر البغدادی^۲ بود، و بعد از کشته شدن وی در سال ۲۰۱۰م، با رهبری ابوبکر البغدادی^۳ فعالیت رسمی خود را در عراق شروع کرد؛^۴

۱. حماده، نضال، خفایا و اسرار داعش، ص ۸۷؛ دارالافتاح مصر، تنظیم داعش، ص ۳۲

۲. هویت واقعی البغدادی مورد تردید است؛ بر اساس روایتی که ارتش آمریکا نیز در برهه‌ای آن را پذیرفته بود، البغدادی شخصیتی تخیلی بود که از سوی رهبران القاعده ساخته شد. روایت دیگری وی را عبدالله راشد صالح البغدادی معرفی می‌کند و دولت آمریکا پس از قتل وی، او را حامد داود محمد خلیل الزاوی معرفی کرد. بغدادی در سال ۱۹۸۵م، به جماعت سلفی عراق پیوست. در سال ۱۹۸۷م، در حالی که تحت تعقیب حکومت بود، برای جنگ با نیروهای شوروی به افغانستان رفت. وی در سال ۱۹۹۱م، به کشورش بازگشت و بنا به اخبار موقت اعدام شد. هیچ نشانی از زنده بودن وی وجود نداشت؛ تا اینکه در جنگ فلوچه در سال ۲۰۰۴م، علیه نیروهای آمریکایی جنگید و به سختی زخمی شد و سپس با تشکیل شورای مجاهدین عراق به رهبری این شورا و ریاست دولت اسلامی عراق انتخاب شد. در پی انتخاب وی، بخشی از اعضای این شورا که شامل اتحادی از هواداران القاعده، گروه‌های سلفی دیگر و قبایل عرب سنی مخالف اشغال عراق می‌شد، در اعتراض به رهبری یک شخص گمنام از آن خارج شدند. تعیین هویت واقعی البغدادی از زمان انتخاب به رهبری امارت اسلامی عراق، معمایی برای مقامات عراقی و آمریکایی بوده است. از آن هنگام تاکنون (و حتی قبل از آن)، البغدادی چندین بار به قتل رسیده یا دستگیر شده است؛ ولی هر بار مشخص می‌شد که مقتول شخص دیگری بوده است؛ تا اینکه قتل او در سال ۲۰۱۰م، با تأیید القاعده عراق، قطعی شد.

۳. «ابراهیم عواد ابراهیم بو بدری عرموش. برای وی در ابتدا دو کنیه بود؛ یکی ابو عواد و دیگری ابودعاء؛ اما کنیه او به نام ابوبکر، حقیقی نمی‌باشد؛ بلکه اشاره به خلیفه اول دارد و همچنین البغدادی نیز حقیقی نمی‌باشد؛ چراکه ابراهیم عواد اهل بغداد نمی‌باشد؛ بلکه وی از عشیره بوبدری (یکی از قبیله‌های البوعباس)، می‌باشد. ادعا شده است که وی از سادات است و نسب وی نیز به امام حسن (علیه السلام) می‌رسد؛ در حالی که مرکز «تنزیة النسب العلوی»، این ادعا را باطل خوانده است و انتساب وی را به امام حسن (علیه السلام) منکر شده است؛ (علوش، محمد، داعش و اخواتها، ص ۱۶۲).

۴. دارالافتاح مصر، تنظیم داعش، ص ۳۳.

از جمله اقدامات مهم این گروه در ابتدای رهبری ابوبکر البغدادی، حمله به وزارت دادگستری عراق، حمله به زندان ابوغریب و زندان الحوت (که منجر به آزادسازی برخی از زندانیان شد)، بود. هم‌زمان در اوایل سال ۲۰۱۱م، گروهی از این افراد با نام جبهة النصره^۱ در سوریه اقدامات نظامی را علیه حکومت بشار اسد انجام دادند و دست به کشتار در سوریه زدند که در این کار خود نیز موفق بودند؛ تا جایی که اسم این گروه در صدر مخالفین و مقاتلین برده می‌شد؛^۲ تا اینکه در اواخر ۲۰۱۳م، ابوبکر البغدادی با حضورش در سوریه اعلام کرد که جبهة النصره، گروهی از داعش است و از این پس، نام دولت اسلامی عراق و شام (داعش) را بر خود نهادند؛ بعد از آن در سال ۲۰۱۴م، اعلام شد که ابوبکر البغدادی به‌عنوان خلیفه مسلمانان است و همه باید با وی بیعت نمایند.

داعش مهم‌ترین اعتقادات خود را در بیانیه‌ای تحت عنوان «عقیدتنا و منهجنا» که مشتمل بر بیست و سه اعتقاد می‌باشد منتشر کرده است.

راهبرد داعش در تحقق آرمان‌های خود عبارت است از: هجرت، تشکیل جماعت، بی‌ثبات کردن حکومت‌های منطقه (که از آن تعبیر به حکومت‌های طاغوت می‌کنند)، تمکین و در نهایت رسیدن به خلافت جهانی.^۳

اسیر

واژه اسیر از ماده أسر، یأسر، أسرا است که به‌معنای به‌چنگ آوردن و به‌دست آوردن و یا بند را محکم بستن می‌باشد.^۴ اسیر نیز به‌معنای مأسور، یعنی در بند آورده شده و زندانی می‌باشد.^۵ در اصطلاح به آن جنگ‌جویی اطلاق می‌گردد که در حال جنگ و یا بعد از آن، زنده دست‌گیر شود.^۶

۱. از گروه‌های تکفیری فعال در عراق و سوریه می‌باشد.

۲. دار الافتاء مصر، تنظیم داعش، ص ۳۳.

۳. نشریه رسمی داعش «دابق»، شماره ۱، رمضان ۱۴۳۵، ص ۳۸.

۴. ابن فارس، احمد، معجم مقاییس اللغة، ج ۱، ص ۱۰۷؛ فراهیدی، خلیل بن احمد، العين، ج ۷، ص ۲۹۳.

۵. ابن منظور، محمّد بن مکرم، لسان العرب، ج ۴، ص ۱۹.

۶. ماوردی، علی بن محمد، احکام السلطانیة، ص ۱۳۱؛ میرشریفی، علی، سرنوشت اسیر در اسلام، ص ۲۰۱؛ احمد جواد،

علی، احکام الاسرى فی الفقه الاسلامی والقانون الوضعی، ص ۱۹.

شیوه تعامل با اسیران جنگی در اسلام

دین اسلام برای اصلاح افراد و جامعه و همچنین، ایجاد کردن فضایی امن در زندگی انسان‌ها، اهتمام زیادی دارد؛ بنابراین برای اسیران نیز حقوقی را بر طبق موازین شرعی و عدالت بیان نموده است؛ تا جایی که اسیر را مستحق دل‌جویی و نیکی دانسته و او را در ردیف یتیم و مسکین آورده است.

با مراجعه به نصوص اسلامی، حفظ احترام، حرمت اسیر و ادای حقوق آن به‌خوبی روشن می‌گردد؛ در ادامه به برخی از این نصوص اشاره می‌کنیم.

آیات

با مراجعه به برخی از آیات، تأکید بر احترام به اسیران و حفظ حقوق آنان روشن می‌گردد. الف: «وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا»؛ و طعام خود را با دوست داشتنش به مسکین، یتیم و اسیر می‌دهند.^۱

بنابر تصریح مفسران، اسیر بیان شده در آیه شریفه از کفار بود. این آیه شریفه، نهایت رحم و شفقت اسلام را در مورد اسیران بیان می‌نماید.^۲

ب: «فَشُدُّوا الوثاقَ فِيمَا مَنَّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً»؛ بعد از اتمام جنگ، یا بر اسیران منت گذاشته و آزادشان کنید و یا با گرفتن فدیة آزادشان کنید.^۳ در این آیه شریفه، دو حکم صریح در مورد اسیران جنگی بیان شده است که خیلی از علمای اسلام نیز همین دو حکم را در مورد اسیر روا می‌دانند. مگر در مواردی اضطراری که از سوی دین و با اذن حاکم، اجازه داده شده است.^۴

پیامبر ﷺ

پیامبر گرامی اسلام ﷺ نسبت به رفتار حسنه در مورد اسیران جنگی، تأکید زیادی داشتند و در این باره فرمودند: «استوصوا بالأسارى خيرا»؛ نسبت به اسیران با نیکی رفتار

۱. سوره انسان، آیه ۸.

۲. قرطبی، محمد، الجامع لاحکام القرآن، ج ۱۹، ص ۱۲۹.

۳. سوره محمد، آیه ۴.

۴. میرشریفی، علی، سرنوشت اسیر در اسلام، ص ۲۲۷.

کنید؛^۱ چنانچه اسیری را به شخصی می‌سپردند، خطاب به وی می‌فرمودند: «احسن الیه». ^۲ احترام و حفظ کرامت اسیران نزد پیامبر ﷺ، به اندازه‌ای زیاد بود که برخی از آنان گمان می‌کردند به میهمانی آمده و اسیر نیستند. این عمل از سوی اصحاب نیز مشاهده می‌شد؛ تا جایی که برخی از اصحاب (مانند اهل بیت علیهم‌السلام)، غذای خود و فرزندان‌شان را به اسیران می‌دادند.^۳

رفتارهای داعش در برخورد با اسیر

با تتبع در آثار داعش و همچنین مشاهده فیلم‌ها و عکس‌هایی که در منابع داعش و یا دیگر فضاهای مجازی معتبر مشاهده می‌شود، می‌توان مهم‌ترین عملکرد داعش نسبت به اسیران جنگی را در سه محور کلی بیان نمود.

۱. سوزاندن اسیر

از جمله اقدامات داعش در برخورد با اسیران جنگی، سوزاندن آنان و انتشار فیلم و عکس از این حرکت ناشایست می‌باشد؛^۴ همان‌گونه که این گروه تکفیری، خلبان اردنی را بعد از قرار دادن وی در قفس به آتش کشیدند؛^۵ البته گروه تکفیری داعش این عملکرد خود را به دین و یا کلام شخصیت‌های مورد قبول نزد خودشان، نسبت می‌دهند؛ لذا گروه داعش در جریان سوزاندن خلبان اردنی، کلامی از ابن تیمیه را قبل از اجرای حکم خواندند که گفته است: پس مثله کردنی که شایع و جاری است، اگر باعث دعوت آنان به ایمان و یا دور نمودن آنان از دشمنی باشد، می‌توان به آن اقامه حدود و جهاد مشروع اطلاق نمود؛^۶ بنابراین با تکیه بر این فتوای ابن تیمیه، اسیر اردنی را سوزاندند.^۷

۱. ابن هشام، عبدالملک، سيرة ابن هشام، ج ۲، ص ۲۹۹.

۲. آلوسی، محمود، روح المعانی، ج ۱۵، ص ۱۷۱.

۳. ابوزهره، محمد، العلاقات الدولية في الاسلام، ص ۱۲۲.

۴. نشریه رسمی داعش، «دابق»، شماره ۷، ص ۵.

5. https://www.youtube.com/watch?v=Pm_l-zVhMik

۶. «فأما إن كان في التمثيل السائق لهم دعاء إلى الإيمان أو زجر لهم عن العدوان فإنه هنا من إقامة الحدود والجهاد المشروع».

7. <https://www.aparat.com/v/Cs/۸۴۵>.

نقد

گروه تکفیری داعش در سوزاندن اسیر اردنی، استناد به قول ابن تیمیه داشت؛ در حالی که با تتبع در آثار ابن تیمیه، چنین فتوایی از وی دیده نمی‌شود. ابن مفلح^۱ برای اولین بار این فتوا را به ابن تیمیه نسبت داده است؛^۲ با این وجود، با چشم‌پوشی از صحت استناد این فتوا به ابن تیمیه، این برداشت داعش از فتوای ابن تیمیه نادرست است؛ چراکه آنان بخشی از کلام ابن تیمیه را گرفته و مابقی آن را رها نموده‌اند؛ چراکه ابن تیمیه (بر فرض صحت استناد کلام به وی)، در ادامه همین سخن، سه مرتبه گفته است: «الصبر افضل»؛ صبر در مقابل اسیر و بخشیدن آن افضل است؛^۳ در واقع، بر فرض که بگوییم این جمله عین کلام ابن تیمیه بوده و برداشت داعش از کلام وی صحیح است، در این صورت نیز مجوزی برای چنین عمل ناشایستی نمی‌باشد؛ زیرا بنابر تصریح تمام مذاهب اهل سنت و حتی سلفی‌ها، عمل بر طبق کتاب و سنت واجب است؛ بنابراین، تجاوز از کتاب و سنت، جایز نمی‌باشد؛ لذا نمی‌توان بر طبق برداشت‌ها و اجتهادهای ابن تیمیه که مستندی برای آن در کتاب و سنت وجود ندارد، عمل نمود؛ بلکه باید فتوای وی را بر کتاب و سنت عرضه و در صورت تطابق با شریعت، آن را عملی کرد.

علاوه بر این، مشاهده چنین رفتارهایی از داعش، کاملاً مخالف با سیره پیامبر ﷺ می‌باشد؛ چراکه ایشان در یکی از سرب‌ها که افراد را به مقابله با مخالفین می‌فرستادند، وقتی افراد از ایشان جدا شدند، آنها را صدا زده و برگرداندند و فرمودند: «إِنْ وَجَدْتُمْ فَلَانًا فَأَقْتُلُوهُ وَلَا تُخْرِقُوهُ، فَإِنَّهُ لَا يَعْذِبُ النَّارَ إِلَّا رَبُّ النَّارِ»؛ اگر به فلانی دست یافتید او را بکشید و به واسطه آتش نسوزانید؛ همانا عذاب نمی‌کند به واسطه آتش مگر خداوند. این روایت در منابع معتبری مانند سنن ابی داود،^۴ مسند احمد بن حنبل،^۵ مصنف عبدالرزاق^۶

۱. وی محمد بن مفلح بن محمد بن مفرج «متوفای ۷۶۳ق»، از علمای حنبلی می‌باشد.

۲. ابن مفلح حنبلی، محمد، الفروع ومعه تصحیح الفروع لعلاء الدین علی بن سلیمان المرداوی، ج ۱۰، ص ۲۶۵.

۳. همان؛ نسیره، هانی، متاهة الحاکمیه، ص ۳۶۴.

۴. ابی داود، سلیمان، سنن ابی داود، ج ۳، ص ۵۴.

۵. ابن حنبل شیبانی، احمد، مسند احمد، ج ۲۵، ص ۴۲۱.

۶. صنعانی، عبدالرزاق، المصنف، ج ۵، ص ۲۱۴.

و معجم الکبیر طبرانی وارد شده است.^۱ این روایت را شارحین حدیث، از جمله البانی صحیح دانسته و قبول کرده‌اند.^۲

روایت دیگری از پیامبر گرامی اسلام ﷺ در منابع معتبر اهل سنت در منع سوزاندن اسیر وارد شده که ایشان فرمودند: «إِنِّي أَمَرْتُكُمْ أَنْ تُحْرِقُوا فُلَانًا وَفُلَانًا، وَإِنَّ النَّارَ لَا يَعْذِبُ بِهَا إِلَّا اللَّهُ، فَإِنْ وَجَدْتُمُوهُمَا فَاقْتُلُوهُمَا»؛ پیامبر ﷺ هنگامی که یاران‌شان می‌خواستند خارج شوند فرمودند: من به شما امر کردم که فلانی و فلانی را بسوزانید؟ همانا تنها خداوند به واسطه آتش می‌سوزاند؛ پس اگر این دو را یافتید آنها را بکشید.^۳

شوکانی در ذیل این روایت تصریح می‌کند: بنابر این روایت شریفه، جایز نیست سوزاندن هیچ‌یک از بندگان خداوند؛ چه مشرک باشد و چه غیر مشرک؛ حتی اگر به بالاترین حد از شرک هم رسیده باشد، نمی‌توان وی را سوزاند.^۴

همچنین این رفتار داعش مخالف با دیدگاه اهل سنت در سوزاندن اسیران جنگی می‌باشد؛ چراکه ایشان این امر را جایز نمی‌دانند؛ برای نمونه به کلام برخی از عالمان اهل سنت در سوزاندن اسیر اشاره می‌کنیم.

ابن قدامه

وی قائل است، در صورتی که بر دشمن تسلط یافتیم، حق سوزاندن آنها را نداریم و این امری است که کسی با آن مخالفت ندارد و مورد اتفاق می‌باشد.^۵

قیروانی مالکی

وی در کتاب خود، بابی را تحت عنوان "رمی العدو بالنار" آورده و با تکیه به کلام بزرگان، این اقدام را نامشروع و مخالف با شریعت اسلامی دانسته است.^۶

۱. طبرانی، سلیمان، معجم الکبیر، ج ۳، ص ۱۵۸.

۲. البانی، ناصرالدین، صحیح و ضعیف سنن ابی داود، ج ۱، ص ۲.

۳. بخاری، محمد، صحیح بخاری، ج ۴، ص ۶۱.

۴. شوکانی، محمد، سیل الجرار المتدفق علی حدائق الأزهار، ص ۹۵۳.

۵. ابن قدامه، عبدالله، المغنی، ج ۹، ص ۲۸۶.

۶. قیروانی، عبدالله، الثوادر والزیادات علی ما فی المدونة من غیرها من الأمهات، ج ۳، ص ۶۶.

ابن حجر عسقلانی

وی در این باب تصریح دارد که این امر از سوی سلف مردود بوده و ایشان چنین کاری را نه در جنگ و نه در غیر آن قبول نداشتند. سلف، حتی برای قصاص نیز قائل به سوزاندن نبودند.^۱ با توجه به مستندات موجود از عملکرد داعش در سوزاندن اسیران جنگی و تطبیق آن با معارف ناب اسلامی و همچنین، فتاویٰ بزرگان دین، به خوبی نمایان است که این عمل داعش، مخالف با شریعت اسلام می‌باشد.

۲. ذبح اسیر

یکی از اقدامات سلفیه جهادی در برخورد با اسیران، به کار بردن چاقو برای ذبح اسیران است. آنها از این عمل خود فیلم و عکس‌هایی را تهیه و منتشر می‌نمایند.^۲ آنها این اقدام خود را منتسب به اسلام و با تکیه به کتاب و سنت انجام می‌دهند که ضمن بیان مستندات ایشان، به نقد آن می‌پردازیم.

الف: آیات مورد استناد در ذبح

۱. آیه ۴ سوره محمد که می‌فرماید: «فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ»؛ شما مؤمنان چون در میدان جنگ با کافران روبه‌رو شوید، باید شجاعانه آنها را گردن زنید.
 ۲. آیه ۱۲ سوره انفال که می‌فرماید: «فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ»؛ پس ضربه‌ها را بر بالاتر از گردن‌های آنان بزنید و بر سر همه انگشتان‌شان بزنید.
- داعشی‌ها این آیات شریفه را مستندی بر ذبح اسیران جنگی می‌دانند و قائلند که این آیات، ما را مأمور به سر بریدن نموده است.^۳

نقد

داعشی‌ها در توجیه این عملکرد خود، استناد به آیات مذکور دارند که باید مورد بررسی قرار

۱. ابن حجر عسقلانی، احمد، فتح الباری شرح صحیح البخاری، ج ۶، ص ۱۵۰.

۲. نشریه رسمی داعش، «دابق»، شماره ۳، ص ۴.

۳. ابو حمزه مهاجر، عبدالمنعم، زاد المجاهد، ص ۱۲۳؛ ابومصعب زرقاوی، احمد، الأرشيف الجامع لکلمات و خطابات الشيخ أبي مصعب الزرقاوي، ص ۱۲۴.

گیرد. با مراجعه به کتب لغت و تراجم، روشن می‌گردد که واژه «لقی» بر هرگونه ملاقاتی اطلاق می‌شود؛^۱ از این رو مفسران، در ذیل آیه شریفه قائل‌اند "لقاء" گاه به معنی مطلق ملاقات استعمال می‌شود و گاه به معنی روبرو شدن در میدان جنگ است؛ البته در قرآن مجید نیز، در هر دو معنی به کار رفته است؛ اما در آیه شریفه به معنای رسیدن به کفار در معرکه جنگ است؛^۲ نه اینکه به محض ملاقات کفار آنها را گردن بزنی؛^۳ چراکه شواهدی در آیه، این معنا (روبرو شدن با کفار در معرکه جنگ) را تقویت می‌کند. شواهدی مانند مسئله اسارت اسیران، واژه حرب و شهادت در راه خدا و...^۴

پس مفسران در ذیل آیه شریفه تصریح دارند که مراد از "لقیم" در آیه "لقاء"، در معرکه جنگ است؛^۵ بنابراین، قدر متیقین از آیه شریفه، میدان جنگ می‌باشد؛ نه اسیران که بعد از اتمام جنگ احکام‌شان جاری می‌شود.

در آیه دوم نیز، مراد از ﴿فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ﴾، کشتن کفار و قطع کردن انگشتان می‌باشد و منظور حمله کردن به هر شکلی به سوی دشمن می‌باشد.^۶ از آنجایی که قبلاً، راحت‌ترین حالت برای کشتن، جدا کردن سر بوده، خطاب به ﴿فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ﴾ شده است.^۷

علاوه بر این، برخی از مفسران قائلند، مراد از «الَّذِينَ كَفَرُوا» در آیه شریفه، (بنابر فرمایش ابن عباس)، مشرکان بت‌پرست قریش هستند که مستحق قتل بودند؛^۸ البته این

۱. جوهری، اسماعیل بن حماد، الصحاح تاج اللغة و صحاح العربية، ج ۶، ص ۲۴۸۶؛ زبیدی، محمد بن محمد، تاج العروس من جواهر القاموس، ج ۳۹، ص ۴۷۱.

۲. زمخشری، محمود، الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل، ج ۴، ص ۳۱۶؛ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲۱، ص ۳۹۷.

۳. بیضاوی، عبدالله بن عمر، انوار التنزیل و اسرار التاویل، ج ۵، ص ۱۱۹؛ نسفی، عبدالله، مدارک التنزیل و حقائق التاویل، ج ۳، ص ۳۲۲.

۴. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲۱، ص ۳۹۸.

۵. زمخشری، محمود، الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل، ج ۴، ص ۳۱۶؛ مراغی، احمد مصطفی، تفسیر المراغی، ج ۲۶، ص ۴۹.

۶. ثعالبی، عبدالرحمن، تفسیر ثعالبی، ج ۳، ص ۱۲۱؛ ابن کثیر، اسماعیل، تفسیر القرآن العظیم، ج ۴، ص ۲۲.

۷. بیضاوی، عبدالرحمن، انوار التنزیل و اسرار التاویل، ج ۵، ص ۱۲۰.

۸. قرطبی، محمد، الجامع لاحکام القرآن، ج ۱۶، ص ۲۲۵؛ سید قطب، ابراهیم، فی ظلال القرآن، ج ۶، ص ۳۲۸۱.

حکم نیز بعد از نزول سوره برائت برداشته شد.^۱ عده‌ای هم قائل‌اند، مراد، بت‌پرستان و اهل کتابی که در ذمه اسلام نیستند می‌باشند؛^۲ در حالی که داعش، مخالفین خود را اعم از کافران و مسلمانان (اعم از شیعه و سنی که شهادتین می‌گویند)، گردن می‌زنند. همچنین مراد از «صَرْبُ الرِّقَابِ» در آیه شریفه، (بنابر تصریح مفسران)، مطلق کشتن است که با ابزار قتل محقق شود؛^۳ پس می‌تواند به واسطه ضربه زدن به مواضع عامل مرگ، مانند سر شخص نیز محقق شود؛ از این رو تنها مختص به ذبح نمی‌باشد. در آیه شریفه از این باب که اکثر قتل‌ها با قطع کردن سر تحقق پیدا می‌کند، این قید را آورده است.^۴

علاوه بر این، علمای بزرگ اهل سنت نیز در ذیل آیات شریفه، دیدگاه‌هایی خلاف برداشت داعشی‌ها دارند؛ همان‌طور که حسن بصری و حماد بن ابی سلیمان در ذیل آیات شریفه گفته‌اند: این حکم در میدان نبرد می‌باشد و کشتن اسیر بعد از اتمام جنگ جایز نیست؛^۵ اما آنچه از گروه‌های تکفیری در منطقه دیده می‌شود، ذبح افراد اسیر با چاقو و در غیر معرکه می‌باشد؛ همان‌گونه که در منابع خبری تصاویری از عملکرد تکفیری‌ها در ذبح اسیران جنگی منتشر شده است.^۶ این موضوع باعث سخت‌تر شدن جان دادن شخص می‌گردد که مورد تایید دین نمی‌باشد.

علاوه بر این، ابن قیم در این باب تصریح می‌کند: گردن زدن کفار با ضربه شمشیر، راحت‌ترین حالت برای جان دادن وی بود؛ پس خداوند این عمل را به پیامبر ﷺ دستور داده است.^۷ ابن تیمیه نیز به عنوان کسی که داعشی‌ها تکیه زیادی به فتاوای وی در عملکرد خود دارند، در این باب آورده است: بهترین حالت برای قتل، گردن زدن است که

۱. همان، ج ۶، ص ۳۲۸۳.

۲. ابن کثیر، اسماعیل، تفسیر القرآن الکریم، ج ۴، ص ۲۱۱.

۳. زجاج، ابواسحاق، معانی القرآن و اعرابه، ج ۵، ص ۶؛ زمخشری، محمود بن عمر، الکشاف، ج ۴، ص ۳۱۶؛ سید قطب، ابراهیم، فی ظلال القرآن، ج ۶، ص ۳۲۸۱.

۴. واحدی نیشابوری، ابوالحسن، الوسیط فی تفسیر القرآن المجید، ج ۴، ص ۱۱۹.

۵. سرخسی، محمد بن احمد، شرح سیر الکبیر، ج ۱، ص ۱۰۲۴.

۶. سایت آرشیو بی‌بی‌سی: http://www.bbc.com/persian/world/2014/11/141116_193_kassig

۷. ابن قیم جوزیه، محمد، الصلاة و احکام تارکها، ص ۳۱.

شخص زود جان می‌دهد.^۱ وی همچنین در ذیل روایت «ان قتلتم فاحسنوا القتلة»؛ اگر می‌کشید به بهترین حالت بکشید،^۲ تصریح دارد: بنابر این روایت، روشن می‌شود که بین ذبح و قتل فرق است؛ چراکه برای حیوانات، ذبح را استفاده نموده است؛ ولی برای انسان‌ها قتل را بیان کرده است؛^۳ با توجه به فتوای این دو در شیوه قتل، روشن می‌شود که ملاک آنان نیز، راحت جان دادن است؛ با این وجود، امروزه با وجود امکانات متعدد، شیوه‌های بهتری برای قتل وجود دارد که شخص هنگام جان دادن اذیت نمی‌شود؛ پس باید از آن شیوه‌ها استفاده نمود؛ البته برخی از مفسران قائلند، خداوند جهت ایجاد رعب در دل دشمنان اسلام، این واژه را بیان فرموده است و منحصر به این معنا نیست که حتماً گردن آنان زده شود.^۴

با توجه به استناد گروه تکفیری داعش به آیات مذکور در مشروعیت بخشی به اقدامات خود نسبت به ذبح اسیران جنگی، روشن گردید که این آیات، بیان‌گر این عملکرد نمی‌باشند. این رفتار داعش شبیه رفتاری است که خوارج نهروان با صحابی پیامبر ﷺ «عبدالله بن خباب» داشتند که بنابر شواهد تاریخی، وی را در کنار فرات مانند گوسفندی سر بریدند.^۵

سیره پیامبر ﷺ

داعشی‌ها سیره پیامبر ﷺ را در گردن زدن برخی از اسرای بدر، مجوزی برای خود در کشتار مخالفین می‌دانند؛^۶ همچنین استناد به روایت عبدالله بن مسعود از پیامبر ﷺ دارند که فرمودند: «أنتم عالة، فلا ينفلتن أحدٌ منهم إلا بفداءٍ أو ضرب عنق»؛ شما فقیرید؛ هیچ‌یک از اینها آزاد نمی‌شود، مگر اینکه فدیة بدهد یا گردنش زده شود؛^۷ بنابر این ایشان

۱. ابن تیمیه، احمد، السياسة الشرعية، ص ۶۵.

۲. نیشابوری، مسلم، صحیح مسلم، ج ۳، ص ۱۵۴۸؛ ترمذی، محمد، سنن ترمذی، ج ۳، ص ۷۵.

۳. ابن تیمیه، احمد، جامع المسائل، ج ۱، ص ۳۴.

۴. زمخشری، محمود، الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل، ج ۴، ص ۳۱۶.

۵. خطیب بغدادی، احمد بن علی، تاریخ بغداد، ج ۱، ص ۵۷۱.

۶. (لیبی، ابوبحیی، دفع الرین عن أسرى عصابة الكوريين، ص ۲۰)؛ (شهاب الثاقب، علی بن نایف، الخلاصة فی احکام الشہید، ص ۱۴۴)؛ «ابوحزمه مهاجر دستیار ارشد ابومصعب الزرقاوی رهبر القاعده عراق بود که پس از مرگ زرقاوی در سال ۲۰۰۵ به حکم شورای رهبری القاعده جانشین وی شد»؛ (ابوحزمه مهاجر، عبدالمنعم، زاد المجاهد، ج ۲، ص ۳۷۹).

۷. طرطوسی، ابوبصیر، قواعد فی التکفیر، ص ۴۹.

دستور دادند که گردن "عقبة بن ابی معیط"، "نضره بن حارث بن علقمه" و "اباعزة عمرو بن عبیدالله الجمحی" را جدا کنند.

نقد

گروه تکفیری داعش، عملکردش را منتسب به سیره پیامبر ﷺ می‌داند؛ در حالی که این ادعای داعشی‌ها برداشت نادرستی از سیره پیامبر ﷺ می‌باشد و مردود است؛ زیرا افرادی که پیامبر ﷺ آنها را هلاک کرده، تمام‌شان از سران کفار و از جمله افرادی بودند که مسلمانان را بسیار اذیت می‌کردند؛ تا جایی که برخی از آنان، قصد جان پیامبر ﷺ را کردند. با مراجعه به منابع تاریخی و سیره، می‌توان به‌دست آورد، علت حکم صادره از سوی پیامبر ﷺ بر قتل این افراد، دلیلی دیگر بوده است؛ لذا در مورد قتل "عقبة بن ابی معیط" می‌گویند: وی از جمله مخالفان و مانعان سرسخت تبلیغ پیامبر ﷺ، و از افرادی بود که پیامبر ﷺ و مسلمانان را بسیار اذیت کرد؛ تا جایی که سبّی از زباله و مدفوع را درب منزل پیامبر ﷺ قرار داد.^۱ نضره بن حارث بن علقمه نیز، پیامبر ﷺ و مسلمانان را بسیار اذیت کرد و علیه ایشان تبلیغات زیادی در بین قریش کرد؛^۲ تا جایی که پیامبر ﷺ گرامی را کاهن خواند؛^۳ همچنین هنگامی که حضرت در مقابل کعبه در حالت سجده بود، مقداری زباله و مدفوع حیوان روی کمر ایشان ریخت و شروع به مسخره کردن پیامبر ﷺ نمود؛ در این حال حضرت زهرا علیها السلام، زباله‌ها را از روی کمر پیامبر ﷺ برداشتند.^۴ وی فردی است که وقتی پیامبر ﷺ مشغول طواف بود، به ایشان فحش می‌داد و پارچه‌ای دور گردن پیامبر ﷺ پیچیده و از مسجد الحرام بیرون برد؛^۵ همچنین او کسی است که قصد شهید کردن پیامبر ﷺ را در حالت نماز داشت که با ممانعت برخی از بزرگان قریش، از این کار صرف‌نظر کرد؛^۶ لذا

۱. ابن اثیر، علی بن ابی کرم، الکامل فی التاریخ، ج ۱، ص ۶۷۱.

۲. همان.

۳. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج ۱۸، ص ۱۹۸.

۴. همان.

۵. همان؛ بخاری، محمد، صحیح بخاری، ج ۴، ص ۱۰۴، ح ۳۱۸۵.

۶. بخاری، محمد، صحیح بخاری، ج ۵، ص ۱۰، ح ۳۶۷۸.

این افراد بیشترین خطر را برای اسلام داشتند و مستحق قتل بودند؛ اما با این وجود، برای برخی از آنان نیز، راحت‌ترین شیوه برای قتل که همان قطع سر با یک ضربه بود انتخاب شد؛ برخلاف عملکرد داعش که با ابزاری مانند چاقو، با اذیت فراوان و گاهی در چند مرحله، سر را از بدن جدا می‌کنند.

علاوه بر این، با مراجعه به سیره پیامبر ﷺ در برخورد با اسیران جنگی، می‌توان دریافت که این رفتار داعش با سیره پیامبر گرامی اسلام ﷺ مخالفت دارد که در ادامه، به برخی از رفتارهای پیامبر ﷺ نسبت به اسیران اشاره می‌گردد.

۱. بعد از صلح حدیبیه، هشتاد نفر از کفار هنگام نماز صبح به پیامبر ﷺ و یاران-شان حمله کردند تا ایشان را بکشند. اصحاب پیامبر ﷺ همه را اسیر کردند و ایشان بر آنان منت گذاشتند و همه را آزاد نمودند.^۱

۲. برخورد ایشان با ثمامه بن اثال: سیره پیامبر ﷺ ترحم در حق افراد بود؛ تا جایی-که وقتی ثمامه بن اثال (رئیس قبیله بنی‌حنیفه)، اسیر شد، نزد او رفته و فرمودند: ای ثمامه حالت چطور است؟ او در جواب گفت: اگر مرا بکشی کسی را کشته‌ای که خون دارد و انتقام او را خواهند گرفت و اگر آزادم کنی بر من منت گذاشته‌ای و سپاس‌گذار تو خواهم بود. پیامبر ﷺ روز بعد نیز همین سوال را از وی پرسید و ثمامه همان جواب را داد. روز سوم نیز پیامبر ﷺ همان سوال را از او پرسید و او همان جواب را داد که در این هنگام پیامبر ﷺ فرمودند: وی را آزاد کنید؛ پس او را آزاد کردند. ثمامه نیز بعد از آزادی غسل کرده و مسلمان شد.^۲

۳. بعد از اینکه گروهی از بنی‌قریظه را اسیر کردند، در حالی که ایشان زیر آفتاب بودند، تعدادی از مسلمانان، اطراف این اسیران بودند. پیامبر ﷺ خطاب به یاران خود فرمودند: «لَا تَجْمَعُوا عَلَيْهِمْ حَرَّ هَذَا الْيَوْمِ وَحَرَّ السَّلَاحِ فَيُلُوهُمْ حَتَّى يَبْرُدُوا»؛ در این هوای

۱. (ترمذی، محمد، سنن ترمذی، ج ۵، ص ۲۵۷)؛ (ابوداود، سلیمان، سنن ابی‌داود، ج ۳، ص ۶۳)؛ «عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ ثَمَانِينَ هَبَطُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ مِنْ جَبَلِ التَّغْيِيمِ عِنْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ، وَهُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يَقْتُلُوهُ، فَأَجْذُوا أَخْذًا، فَأَعْتَقَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ».

۲. بخاری، محمد، صحیح بخاری، ج ۵، ص ۱۷۰؛ نیشابوری، مسلم، صحیح مسلم، ج ۳، ص ۱۳۸۷.

گرم، اطراف این اسیران را خلوت کنید تا خنک شوند.^۱

۴. ترحم پیامبر ﷺ به اباعزه: یکی از اسیران بدر اباعزه جحمی شاعر بود که بعد از اسارت، به پیامبر ﷺ گفت: «یا رسول الله ﷺ أنت أعرف الناس بفاقتي و عيالي و إني ذو بنات فرق له و منّ عليه و عفا عنه»؛ ای پیامبر ﷺ تو آگاه‌ترین انسان‌ها به من هستی که ضعیفم و دارای عیال و دخترانی می‌باشم. پیامبر ﷺ نیز به وی ترحم نموده و منت گذاشتند و او را بخشیدند.^۲

علاوه بر این، اسلام برخلاف امت‌های قبل که اسیران را می‌کشتند و به‌عنوان قربانی به بت‌ها و خدایان هدیه می‌دادند و یا اینکه گوشت آنان را جلوی سگ‌ها و حیوانات وحشی می‌انداختند،^۳ برای اسیران، حقوقی را مقرر فرموده و دستور به عدل و احسان نسبت به آنها داده است؛^۴ بنابراین در آیه شریفه: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَىٰ إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أُخِذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾؛ ای پیامبر ﷺ، به اسیرانی که در دست شما هستند بگو: اگر خدا در دل‌هایتان نشان ایمان ببیند، بهتر از آنچه از شما گرفته شده، به شما خواهد داد و شما را مورد آمرزش قرار می‌دهد و خدا آمرزنده و مهربان است؛^۵ ضمن بیان عدم اکراه اسیران بر قبول اسلام، برخورد خوب با آنها را از مسلمانان خواستار است؛^۶ همچنین در آیه شریفه: ﴿يُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾؛^۷ از کسانی که غذای خود را به اسیر می‌دهند، تجلیل و احترام کرده است.^۸ ابن‌کثیر در ذیل این آیه شریفه، با تکیه بر روایتی از ابن‌عباس تصریح می‌کند و می‌گوید: اسیرانی که خداوند، تاکید بر رافت و مهربانی با آنان

۱. سرخسی، محمد، شرح السیر الکبیر، ج ۱، ص ۱۰۳۹.

۲. بیهقی، احمد، سنن الکبری، ج ۶، ص ۵۲۰.

۳. ویلیام، جیمز، قصة الحضارة، ج ۳، ص ۱۶۳.

۴. عودة، سلمان، مقالات الشيخ سلمان العودة، ص ۷۸.

۵. سوره انفال، آیه ۷۰.

۶. «سلمان العودة از متفکران روشن فکر وهابی و ناقد گروه‌های سلفیه جهادی»؛ (عودة، سلمان، مجموع مقالات الشيخ سلمان العودة، ص ۷۹).

۷. سوره انسان، آیه ۸.

۸. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲۱، ص ۴۰۰.

را دارد همه از کفار بودند؛^۱ همان گونه که سیوطی نیز در ذیل این آیه شریفه، همین استدلال را آورده است و از قول قتاده نقل کرده: همانا این تاکید نسبت به اسیران کافر است؛ پس به خدا قسم، اگر مسلمانی نزد ما اسیر باشد، بیشتر از این کفار حق دارد. در حالی که امروزه می بینیم گروه داعش، بدترین برخوردها را با اسیرانی دارد که همه اقرار کننده به شهادتین هستند و نماز می خوانند.^۲

قرطبی نیز در تفسیر آیه شریفه آورده است: آنچه که از آیات قرآن استفاده می شود این است خداوند در مورد اسیر، ما را مخیر بین دو امر قرار داده است؛ یا اینکه او را با منت آزاد کنیم و در مقابل چیزی اخذ نکنیم و یا اینکه در مقابل آزادی وی، فدیة گرفته شود و حکم دیگری غیر از این بیان نشده است؛ همان گونه که در روایتی از انس بن مالک نقل است که در جنگ بدر، بعد از دست گیری عباس، گروهی از انصار نزد پیامبر ﷺ آمده و عرض کردند: یا رسول الله ﷺ اجازه بدهید ما فدیة پسر خواهرمان عباس بن عبدالمطلب را بدهیم و او را آزاد کنیم. پیامبر ﷺ در جواب فرمودند: آزادش کنید و فدیة ای هم در مقابل نپردازید.^۳

همچنین پیامبر گرامی اسلام ﷺ در واقعه جنگ بدر، توصیه بسیار زیادی نسبت به اسیران داشتند؛ تا جایی که فرمودند: هیچ کس به اسیری که در دست برادرش است دست درازی نکند و او را نکشد؛^۴ همچنین وقتی یکی از مسلمانان، طنابی که به دست و پای عباس عموی پیامبر ﷺ بود را آزادتر کرد، پیامبر ﷺ فرمودند: این کار را برای تمام اسیران انجام بده.^۵

علاوه بر این، اکثر عالمان دینی معاصر اهل سنت نیز، قائل به عدم جواز قتل اسیر

۱. ابن کثیر، اسماعیل، تفسیر القرآن العزیز، ج ۸، ص ۲۹۵.

۲. سیوطی، جلال الدین، الدر المنثور، ج ۸، ص ۳۷۱.

۳. «حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ اسْتَأْذَنُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ائْذِنْ فَلَنُتْرِكَ لِابْنِ أُخْتِنَا عَبَّاسٍ فِدَاءً، فَقَالَ: لَا تَدْعُونَ مِنْهَا دِرْهَمًا»؛ (بخاری، محمد، صحیح بخاری، ج ۴، ص ۶۹).

۴. ابن حنبل شیبانی، احمد، مسند احمد، ج ۳۳، ص ۳۶۴؛ واقدی، محمد، المغازی، ج ۱، ص ۱۰۶.

۵. ابن سعد، محمد، الطبقات الکبری، ج ۴، ص ۹؛ ابن جوزی، عبدالرحمن، المنتظم فی تاریخ الأمم والملوک، ج ۵، ص ۳۷.

هستند و تنها در یک شرایط خاص آن را جایز می‌دانند؛^۱ برخی نیز این حکم را مورد اجماع اهل سنت دانسته‌اند.^۲

۱. غرق کردن اسیر در آب

یکی از اقدامات داعش در برخورد با اسیران جنگی، غرق نمودن آنان در آب می‌باشد؛^۳ علاوه بر این، گروه تکفیری داعش از این عمل خود فیلم و عکس گرفته و اقدام به نشر گسترده آن نموده است.^۴

نقد

با مراجعه به کتاب و سنت، مؤیدی برای این عمل داعش در برخورد با اسیران جنگی نمی‌توان یافت؛ حتی بزرگان مذاهب نیز، این عمل را نهی نموده‌اند؛^۵ همان‌گونه که مالک، ابوحنیفه و شافعی قائل به حرمت این عمل شده‌اند؛^۶ تا جایی که شافعی تصریح می‌کند و می‌گوید: چنان‌چه مسلمانان یکی از کفار را به اسارت بگیرند، حق ندارند او را بسوزانند و یا در آب غرق نمایند.^۷

در شریعت اسلام، نه تنها کشتن دشمن به واسطه آب ممنوع و مردود است، بلکه جانواران را نیز نمی‌توان به این صورت از بین برد؛^۸ همان‌گونه که در منابع اهل سنت وارد شده که خلیفه اول، یزید بن ابی سفیان را به مقابله با شامیان فرستاد و او را از غرق کردن زنبورهای عسل منع نمود.^۹

۱. ابوزهره، محمد، العلاقات الدولية فی الاسلام، ص ۱۷۵؛ زحیلی، وهبه، آثار الحرب، ص ۴۱۵؛ شلبی، احمد، الجهاد والنظم العسكرية فی التكفير الاسلامی، ص ۱۲۷؛ خیر هیکل، محمد، الجهاد والقتالی السیاسة الشرعیة، ج ۳، ص ۱۵۴۵.

۲. ابن‌رشد، محمد، بدایة المجتهد و نهایة المقتصد، ج ۲، ص ۱۴۵.

3. <https://www.youtube.com/watch?v=VSYS\InMcos>

4. <https://www.aparat.com/v/amHch>.

۵. ابن‌قاسم غزی، محمد، فتح القریب المجیب فی شرح ألفاظ التقریب، ص ۲۹۶.

۶. جندی، خلیل بن اسحاق، التوضیح فی شرح مختصر ابن‌الحاجب، ج ۳، ص ۴۲۳؛ ابن‌قدامة، عبدالله، المغنی، ج ۱۰، ص ۴۹۴.

۷. «وإذا أسر المسلمون المشركين فأرادوا قتلهم قتلوهم بضرب الأعناق، ولم يجاوزوا ذلك... ولا تحريق ولا تعريق»؛ (شافعی، محمد بن ادریس، الام، ج ۴، ص ۲۵۹).

۸. وزارت اوقاف کویت، موسوعة الفقهية الكويتية، ج ۱۶، ص ۱۵۶؛ ابن‌قدامة، عبدالله، المغنی، ج ۸، ص ۴۵۱.

۹. ابن‌قدامة، عبدالله، المغنی، ج ۹، ص ۲۸۹.

علاوه بر این، آن گونه که در کتب تاریخی معروف اهل سنت نقل شده در یکی از جنگ‌ها که خلیفه دوم، "المثنی بن حارثة" را برای مقابله با مخالفین به اطراف فرات در منطقه الانبار عراق فرستاده بود، وی دو نفر از فرماندهان خود (فرات بن حیان و عتیبی بن النہاس) را به مقابله با گروهی از اهل نمر و تغلب فرستاد؛ این دو بعد از اینکه بر آن گروه غلبه یافتند و تعدادی از سربازان آنان، از ترس خود را در فرات انداختند، فریاد می‌زدند که کمکشان کنند؛ اما ایشان از کمک به این افراد امتناع ورزیدند و در جوابشان گفتند: این غرق شدن به منزله همان سوزاندنی است که در جاهلیت برخی انجام می‌دادند؛ تا اینکه همه در آب غرق شدند؛ بعد از این واقعه، وقتی خبر به خلیفه دوم رسید، این دو فرمانده را به مدینه خواند و آنان را به‌خاطر این رفتارشان مورد سرزنش قرار داد؛^۱ این در حالی است که گروه تکفیری داعش، مخالفین خود را به بدترین شکل در قفس‌های مخصوص قرار داده و در آب غرق می‌کند.^۲

نتیجه

با بررسی صورت پذیرفته از عملکرد داعش نسبت به اسیران جنگی و مقایسه این رفتارها با معارف اسلامی، به‌خوبی روشن می‌گردد که در کتاب و سنت و همچنین، فتاویٰ بزرگان فریقین، از این رفتارهای ناشایست نسبت به اسیران منع شده و نمی‌توان مستندی معتبر برای این رفتارها در منابع یافت؛ بلکه آنچه در منابع مشهود و معروف است، تاکید اسلام بر حفظ حقوق اسیر و رأفت و مهربانی نسبت به اسیر می‌باشد؛ تا جایی که در صورت استحقاق وی به مرگ نیز، باید راحت‌ترین شیوه در قتل وی را انتخاب نمود؛ بنابراین نمی‌توان اسیر را مستحق این جنایات وارده از سوی داعش دانست؛ بنابراین، این عملکرد داعش نسبت به اسیران جنگی مخالف با دستورات اسلامی می‌باشد.

۱. ابن اثیر، علی، الکامل فی التاریخ، ج ۲، ص ۲۸۴؛ نویری، احمد، نہایۃ الارب فی فنون الادب، ج ۱۹، ص ۱۸۹؛ ابن جریر طبری، محمد، تاریخ الرسل والملوک وصلة تاریخ الطبری، ج ۳، ص ۴۷۶.

2. <https://www.youtube.com/watch?v=VSYS\InMcos>

منابع

۱. قرآن کریم.
۲. ابن أبی شیبہ، عبد اللہ، **المصنّف في الأحاديث والآثار، تحقيق: كمال يوسف الحوت، رياض: مكتبة الرشد، چاپ اول، ۱۴۰۹ق.**
۳. ابن اثیر، علی بن ابی الکریم، **الکامل في التاريخ، تحقيق: عمر عبد السلام تدمری، بیروت: دارالکتب العربی، چاپ اول، ۱۴۱۷ق.**
۴. ابن تیمیہ، احمد، **السیاسة الشرعية، عربستان: وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، چاپ اول، ۱۴۱۸ق.**
۵. ابن تیمیہ، احمد، **جامع المسائل، تحقيق: شمس، محمد عزیز، مکہ: دار عالم الفوائد للنشر والتوزيع، چاپ اول، ۱۴۲۹ق.**
۶. ابن جریر طبری، محمد، **تاريخ الرسل والملوک وصلة تاريخ الطبري، بیروت: دارالتراث، چاپ دوم، ۱۳۸۷ق.**
۷. ابن جوزی، عبدالرحمن، **المنتظم في تاريخ الأمم والملوک، تحقيق: عبدالقادر عطا، بیروت: دارالکتب العلمیة، چاپ اول، ۱۴۱۲ق.**
۸. ابن حجر عسقلانی، احمد، **فتح الباري شرح صحيح البخاري، بیروت: دارالمعرفة، ۱۳۷۹ق.**
۹. ابن حنبل شیبانی، أحمد، **مسند أحمد بن حنبل، تحقيق: شعيب الأرناؤوط و عادل مرشد و دیگران، بیروت: مؤسسة الرسالة، چاپ اول، ۱۴۲۱ق.**
۱۰. ابن رشد، محمد، **بداية المجتهد و نهاية المقتصد، مصر: مطبعة مصطفى البانی الحلبي، چاپ اول، ۱۳۹۵ق.**
۱۱. ابن سعد، محمد، **الطبقات الكبرى، تحقيق: عبدالقادر عطا، بیروت: دارالکتب العلمیة، چاپ اول، ۱۴۱۰ق.**
۱۲. ابن فارس، احمد، **معجم المقاييس اللغة، تحقيق: محمد هارون، عبدالسلام، بیروت: دارالفکر، چاپ اول، ۱۳۹۹ق.**
۱۳. ابن قاسم غزی، محمد، **فتح القريب المجيب في شرح ألفاظ التقريب، تحقيق: الجابی، بسام عبدالوهاب، بیروت: دار ابن حزم للطباعة والنشر والتوزيع، چاپ اول، ۱۴۲۵ق.**
۱۴. ابن قدامة، عبد الله بن أحمد، **المغني لابن قدامة، قاهره: مكتبة القاهرة، چاپ اول، ۱۳۸۸ق.**
۱۵. ابن قیم جوزیه، محمد، **الصلاة و احكام تاركها، مدینه: مكتبة الثقافة، بی تا.**
۱۶. ابن مفلح حنبلی، محمد، **الفروع و معه تصحيح الفروع لعلاء الدين علي بن سليمان المرداوي، تحقيق: ترکی، عبد الله، بیروت: مؤسسة الرسالة، چاپ اول، ۱۴۲۴ق.**

۱۷. ابن منظور، محمد بن مکرم، **لسان العرب**، بیروت: دار صادر، چاپ سوم، ۱۴۱۴ق.
۱۸. ابوداود سجستانی، سلیمان، **سنن أبی داود**، تحقیق: محمد محیی الدین عبدالحمید، بیروت: المكتبة العصرية، بی تا.
۱۹. ابوزهره، محمد، **العلاقات الدولية فی الاسلام**، قاهره: دارالفکر العربیة، چاپ اول، ۱۴۱۵ق.
۲۰. احمد جواد، علی، **احکام الاسرى فی الفقه الاسلامی والقانون الوضعی**، بیروت: دارالمعرفة، چاپ اول، ۱۴۲۶ق.
۲۱. البانی، ناصرالدین، **صحيح و ضعيف سنن ابی داود**، اسکندریه: مرکز نور الإسلام لأبحاث القرآن و السنة، بی تا.
۲۲. بخاری، محمد، **صحيح بخاری**، تحقیق: محمد زهير بن ناصر، بیروت: دار طوق النجاة، چاپ اول، ۱۴۲۲ق.
۲۳. بیضاوی، عبدالله بن عمر، **أنوار التنزيل وأسرار التأویل**، تحقیق: محمد عبدالرحمن المرعشي، بیروت: دار إحياء التراث العربي، چاپ اول، ۱۴۱۸ق.
۲۴. بیهقی، أحمد، **السنن الکبری**، تحقیق: محمد عبدالقادر عطا، بیروت: دارالکتب العلمیة، چاپ سوم، ۱۴۲۴ق.
۲۵. ترمذی، محمد، **سنن الترمذی**، تحقیق: بشار عواد معروف، بیروت: دارالغرب الإسلامی، ۱۹۹۸م.
۲۶. جندی، خلیل بن اسحاق، **التوضیح فی شرح مختصر ابن الحاجب**، تحقیق: نجیب احمد، بی جا: مرکز نجیوبه للمخطوطات و خدمة التراث، چاپ اول، ۱۴۲۹ق.
۲۷. خطیب بغدادی، احمد بن علی، **تاریخ بغداد**، تحقیق: بشار عواد معروف، بیروت: دارالغرب الإسلامی، چاپ اول، ۱۴۲۲ق.
۲۸. خیر هیكل، محمد، **الجهاد و القتال فی السیاسة الشرعیة**، بیروت: دارالبیارق، چاپ اول، ۱۴۱۷ق.
۲۹. دارالافتاع مصر، **تنظیم داعش النشأة و الجرائم و المواجهة**، مصر: مرکز دار الافتاع، بی تا.
۳۰. دارالافتاع مصر، **تنظیم داعش من عمامة اسامة بن لادن الى قبعة صدام حسین**، مصر: مرکز دار الافتاع، بی تا.
۳۱. زحیلی، وهبه بن مصطفى، **تفسير المنیر فی العقیدة و الشریعة و المنهج**، بیروت: دارالفکر المعاصر، ۱۴۱۸ق.
۳۲. سرخسی، محمد، **شرح السیر الکبیر**، بی جا: الشركة الشرقیة للإعلانات، چاپ اول، ۱۹۷۱م.
۳۳. سید قطب، ابراهیم، **فی ظلال القرآن**، بیروت: دارالشروق، چاپ هفدهم، ۱۴۱۲ق.

۳۴. سیوطی، جلال الدین، **الاتقان فی علوم القرآن**، تحقیق: محمد ابوالفضل، ابراهیم، مصر: هیئۃ المصریۃ العامة للنشر، چاپ اول، ۱۳۹۴ق.
۳۵. سیوطی، عبدالرحمن، **الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور**، بیروت: دارالفکر، بی تا.
۳۶. شافعی، محمد بن ادريس، **الأم**، بیروت: دارالمعرفة، ۱۴۱۰ق.
۳۷. شوکانی، محمد، **سبل الجرار المتدفق علی حدائق الأزهار**، بی جا: دار ابن حزم، چاپ اول، بی تا.
۳۸. صنعانی، عبدالرزاق، **المصنف**، تحقیق: حبیب الرحمن اعظمی، هند: المجلس العلمي، چاپ دوم، ۱۴۰۳ق.
۳۹. طبرانی، سلیمان، **المعجم الكبير**، تحقیق: حمدي بن عبد المجيد السلفي، قاهره: مكتبة ابن- تیمیة، چاپ دوم، بی تا.
۴۰. عظیم آبادی، محمد شمس الحق، **عون المعبود شرح سنن أبي داود**، تحقیق: عبدالرحمن محمد عثمان، مدینه: المكتبة السلفية، چاپ دوم، ۱۳۸۸ق.
۴۱. علوش، محمد، **داعش و اخواتها**، ریاض: الیس للکتب والنشر، چاپ اول، ۲۰۱۵م.
۴۲. عوده، سلمان، **مقالات سلمان العودة**، www.islamtoday.net.
۴۳. فراهیدی، خلیل بن احمد، **العين**، تحقیق: مخزومی، بی جا: دار و مكتبة الهلال، بی تا.
۴۴. قرطبی، محمد، **الجامع لأحكام القرآن**، تحقیق: أحمد البردوني و إبراهيم أطفيش، قاهره: دارالکتب المصریة، چاپ دوم، ۱۳۸۴ق.
۴۵. قیروانی، عبدالله، **النوادر والزیادات علی ما فی المدونة من غيرها من الأمهات**، تحقیق: محمد حبی، خطابی، بیروت: دارالغرب الإسلامي، چاپ اول، ۱۹۹۹م.
۴۶. ماوردی، علی بن محمد، **احکام السلطانیة**، قاهره: دارالحديث، بی تا.
۴۷. متقی هندی، علی بن حسام، **کنز العمال فی سنن الاقوال والأفعال**، تحقیق: بکری حیانی و صفوة السقا، بیروت: مؤسسة الرسالة، چاپ پنجم، ۱۴۰۱ق.
۴۸. مجلسی، محمدباقر، **بحار الانوار**، بیروت: مؤسسة الوفا، بی تا.
۴۹. مناوی، محمد، **فیض القدير شرح الجامع الصغير**، مصر: المكتبة التجارية الكبرى، چاپ اول، ۱۳۵۶ق.
۵۰. میر شریفی، علی، **سرنوشت اسیر**، تهران: سمت، چاپ اول، ۱۳۹۵ش.
۵۱. نشریه رسمی داعش، **دابق**، بی جا: گروه تکفیری داعش، بی تا.
۵۲. نویری، أحمد بن عبد الوهاب، **نهاية الأرب في فنون الأدب**، قاهره: دارالکتب والوثائق القومية، چاپ اول، ۱۴۲۳ق.

۵۳. واقدی، محمد، **المغازی**، تحقیق: مارسدن جونز، بیروت: دارالاعلمی، چاپ سوم، ۱۴۰۹ق.
۵۴. ویلیام، جیمز، **قصة الحضارة**، ترجمه: زکی نجیب، بیروت: دارالجلیل، چاپ اول، ۱۴۰۸ق.

منابع اینترنتی:

1. <https://www.youtube.com>
2. www.aparat.com
3. <http://www.bbc.com/persian/world>